

Váš dopis ze dne 24.10.2024

Číslo jednací

MSMT-15190/2024-35

Vyřizuje / linka

Datum 6.11.2024

Žádost o poskytnutí informací podle zákona č. 106/1999 Sb.

Vážená paní magistro

na základě Vaší žádosti o poskytnutí informace podle zákona č.106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím Vám poskytnuji tyto informace:

1) na základě kterého paragrafu školského zákona, tedy zákona č. 561/2004Sb., je zaváděna sexuální výchova a LGBTIQ+ genderová témata do základních škol.

Tuto problematiku je nutno chápat nikoli izolovaně, ale jako součást širšího kontextu vzájemné úcty a respektu k odlišnostem.

Školský zákon:

§ 2 odst. 1: Vzdělávání je založeno na zásadách:

c) vzájemné úcty, respektu, názorové snášenlivosti, solidarity a důstojnosti všech účastníků vzdělávání,

e) svobodného šíření poznatků, které vyplývají z výsledků soudobého stavu poznání světa a jsou v souladu s obecnými cíli vzdělávání,

§ 4 Rámcové vzdělávací programy

(1) Rámcové vzdělávací programy stanoví zejména konkrétní cíle, formy, délku a povinný obsah vzdělávání, a to všeobecného a odborného podle zaměření daného oboru vzdělání, jeho organizační uspořádání, profesní profil, podmínky průběhu a ukončování vzdělávání a zásady pro tvorbu školních vzdělávacích programů, jakož i podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a nezbytné materiální, personální a organizační podmínky a podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání dále stanoví členění obsahu vzdělávání podle jednotlivých období nebo ročníků. Podmínky ochrany zdraví pro uskutečňování vzdělávání stanoví Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „ministerstvo“) v dohodě s Ministerstvem zdravotnictví.

(2) Rámcové vzdělávací programy musí odpovídat nejnovějším poznatkům:

a) vědních disciplín, jejichž základy a praktické využití má vzdělávání zprostředkovat, a
b) pedagogiky a psychologie o účinných metodách a organizačním uspořádání vzdělávání přiměřeně věku a rozvoji vzdělávaného.

Podle těchto hledisek budou rámcové vzdělávací programy také upravovány. Tvorbu a oponenturu rámcových vzdělávacích programů zajišťují příslušná ministerstva prostřednictvím odborníků vědy a praxe, včetně pedagogiky a psychologie.

Školský zákon přímo odkazuje na rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Zde se dané problematiky týkají tyto výstupy vzdělávacích oblastí Člověk a společnost a Člověk a zdraví:

- VO-9-1-05 objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám
- VO-9-1-06 rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti
- VO-9-4-05 přiměřeně uplatňuje svá práva včetně práv spotřebitele a respektuje práva a oprávněné zájmy druhých lidí, posoudí význam ochrany lidských práv a svobod
- VZ-9-1-03 vysvětlí na příkladech přímé souvislosti mezi tělesným, duševním a sociálním zdravím; vysvětlí vztah mezi uspokojováním základních lidských potřeb a hodnotou zdraví

Současně se nacházejí v **průřezových tématech**:

- Osobnostní a sociální výchova: (výběr)
 - V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:
 - vede k porozumění sobě samému a druhým
 - V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:
 - pomáhá k utváření pozitivního (nezraňujícího) postoje k sobě samému a k druhým
 - vede k uvědomování si hodnoty různosti lidí, názorů, přístupů k řešení problémů
- Multikulturní výchova: (výběr)
 - V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:
 - poskytuje žákům základní znalosti o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti
 - rozvíjí dovednost orientovat se v pluralitní společnosti a využívat interkulturní kontakty k obohacení sebe i druhých
 - učí žáky komunikovat a žít ve skupině s příslušníky odlišných sociokulturních skupin, uplatňovat svá práva a respektovat práva druhých, chápat a tolerovat odlišné zájmy, názory i schopnosti druhých
 - učí přijmout druhého jako jedince se stejnými právy, uvědomovat si, že všechny etnické skupiny a všechny kultury jsou rovnocenné a žádná není nadřazena jiné
 - rozvíjí schopnost poznávat a tolerovat odlišnosti jiných národnostních, etnických, náboženských, sociálních skupin a spolupracovat s příslušníky odlišných sociokulturních skupin

- poskytuje znalost některých základních pojmů multikulturní terminologie: kultura, etnikum, identita, diskriminace, xenofobie, rasismus, národnost, netolerance aj.
- V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:
 - pomáhá žákům prostřednictvím informací vytvářet postoje tolerance a respektu k odlišným sociokulturním skupinám, reflektovat zázemí příslušníků ostatních sociokulturních skupin a uznávat je
 - napomáhá žákům uvědomit si vlastní identitu, být sám sebou, reflektovat vlastní sociokulturní zázemí
 - stimuluje, ovlivňuje a koriguje jednání a hodnotový systém žáků, učí je vnímat odlišnost jako příležitost k obohacení, nikoliv jako zdroj konfliktu
 - pomáhá uvědomovat si neslučitelnost rasové (náboženské či jiné) intolerance s principy života v demokratické společnosti
 - vede k angažovanosti při potírání projevů intolerance, xenofobie, diskriminace a rasismu
 - učí vnímat sebe sama jako občana, který se aktivně spolupodílí na utváření vztahu společnosti k minoritním skupinám

2) kde je v systému opatření ve *Strategii vzdělávací politiky ČR do roku 2030+*, jakožto zastřešujícího dokumentu, uvedeno zavedení sexuální výchovy a LGBTIQ+ genderových témat do základních škol.

Jedná se například o tyto oblasti:

1.5 Občanské vzdělávání

S ohledem na měnící se prostředí a společenský vývoj je třeba reflektovat oblast občanského vzdělávání a vzdělávání pro udržitelný rozvoj

1. Podpořit rozvoj občanských kompetencí

Podpoříme rozvoj znalostí, dovedností a postojů souvisejících s fungováním jedince ve společnosti a státu, se schopností účinně komunikovat s ostatními ve společném či veřejném zájmu včetně ochrany lidských práv, udržitelného rozvoje společnosti a prevence sociálně patologických jevů.

1.6 Bezpečné prostředí ve školách, rozvoj participace a autonomie

Mezi nejčastěji řešené problémy patří špatné vztahy mezi spolužáky, přestupky vůči školnímu řádu, šikana a kyberšikana. Chybí důraz na oblast psychohygieny, kde téměř neexistují programy prevence deprese, úzkosti, škodlivého stresu a sebevraždnosti. Žáci nemají dostatek informací v oblasti duševního zdraví a nemalé procento jich pociťuje úzkosti spojené se školou.

1. Zajistit, aby RVP kladly důraz na rozvoj osobních a sociálních kompetencí napříč kurikulem RVP bude průřezově akcentovat rozvoj osobních a sociálních kompetencí žáků.

Budou reflektována témata psychohygieny, psychosomatiky, duševních změn, duševního rozvoje, duševní hygieny, duševního a sociálního zdraví.

Budeme klást větší důraz na prevenci rizikových forem chování. Získávání kompetencí v těchto oblastech pomůže zajistit rozvoj sociální senzitivity, interpersonální percepce a empatie. Zároveň skrze ně bude rozvíjena schopnost sebepoznávání umožňující reflexi a regulaci vlastních duševních stavů. Žáci budou schopni lépe vyjadřovat své vlastní pocity, uplatňovat vhodné metody komunikace a uvědomovat si stereotypy a předsudky.

3) kde je v *Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky 2023-2027*, jakožto implementačním dokumentu *Strategie 2030+*, uvedeno zavedení sexuální výchovy a LGBTIQ+ genderových témat do základních škol.

Jedná se zejména o oblast

3. Strategie rozvoje regionálního školství – průřezová opatření,

3.4 well-being, duševní zdraví, bezpečné prostředí podpora pohybových aktivit

3.5. rovnost příležitosti ve vzdělávání.

Například:

Podpora genderové rovnosti ve vzdělávání má pozitivní dopad na ekonomiku, jelikož pomáhá všem lidem bez ohledu na jejich pohlaví rozvíjet jejich vlastní nadání/talent a uplatňovat jej na pracovním trhu. Podpora rozmanitosti ve školách a respekt k odlišnostem zase pomáhají vytvářet bezpečné a respektující prostředí a podporují též well-being žáků a studentů, stejně jako jejich schopnost udržitelně participovat na podpoře a rozvoji demokratické společnosti.

Důležitou součástí genderové rovnosti ve vzdělávání je problematika genderových stereotypů, které se podílí i na nevhodném výběru vzdělávacích drah, které mají následně další negativní ekonomické dopady. Vědomá práce s genderovými stereotypy v pedagogické praxi a naopak poukazování na možnost následovat nestereotypní genderové role má pozitivní vliv na vnímání sebe sama a svých dovedností a nadání/talentů u žáků i studentů. Podpora nestereotypních voleb vzdělávacích drah by měla napomoci růstu počtu dívek v technických profesích a měla by též pomoci nárůstu počtu chlapců v pečujících profesích. Toho je možné dosáhnout jednak vědomou prací s genderovými stereotypy, ale též například podporou kvalitního kariérového poradenství nebo vhodnými výukovými materiály. Podporu nestereotypních voleb vzdělávacích drah můžou ovlivnit též pedagogové vzdělání v oblasti genderové rovnosti.

Dalším podstatným aspektem je pak genderově podmíněná šikana, kde oběti jsou obvykle žáci a studenti, kteří nějakým způsobem vybočují z genderových norem přijímaných v jejich kolektivu. Taková šikana má obvykle negativní dopad na well-being oběti, vede ke zhoršenému duševnímu zdraví a též horším výsledkům ve vzdělávání.

Doporučení z DZ:

Strategické kroky MŠMT

- 1) Podporovat vzdělávání pedagogů v oblasti rovného přístupu ke vzdělávání vč. genderové rovnosti a zabránění segregace a diskriminace.
- 2) Dbát na to, aby vzdělávací materiály nereprodukovaly stereotypy, zejména etnicky podmíněné a genderové.
- 3) Zahrnovat oblast rovnosti (genderové, etnické, fyzické atd.) ve vzdělávání do strategických a koncepčních materiálů.
- 4) Podporovat genderově nestereotypní kariérové poradenství.
- 5) Připravit metodiky pro práci s genderově a etnicky motivovanou šikanou.
- 6) Vypracovat a naplňovat akční plán implementace plnění opatření plynoucích z rozsudku D.H. a ostatní proti České republice.
- 7) Spolupracovat s MPSV na systémovém ukotvení zajištění sociální práce ve školách.

Doporučení pro kraje/krajské úřady a zřizovatele

- 1) Podporovat nestereotypní výběr kariéreních drah formou osvětových kampaní a spoluprací se zaměstnavateli v regionech a prostřednictvím kariérového poradenství.

2) Zahrnovat oblast rovnosti (genderové, etnické, fyzické atd.) ve vzdělávání do strategických a koncepčních materiálů.

3) Připravovat opatření, která mají vliv na snižování nerovného přístupu ke vzdělávání, včetně souvisejících sociálních aspektů (jako jsou např. budování sítě dostupných internátů, úpravy dopravní dostupnosti či podpory terénní práce ve znevýhodněných komunitách aj.).

4) Připravovat vhodná opatření na podporu neformální zájmové činnosti sociálně nebo zdravotně znevýhodněných dětí a žáků (snižovat nerovnosti v přístupu k neformálnímu vzdělávání).

Doporučení pro školy

...

5. Ve výuce nereprodukovat stereotypy (zejména etnický podmíněné a genderové)

4) charakteristiku, cílové zaměření a vzdělávací obsah oboru sexuální výchovy uvedené v platném RVP ZV pro první i druhý stupeň ZŠ.

Sexuální výchova není v RVP ZV samostatným oborem, její obsah prolíná několika vzdělávacími oblastmi a obory a týká se zejména těchto výstupů a učiva:

1. stupeň:

Oblast ČLOVĚK A JEHO SVĚT

podoblast LIDÉ KOLEM NÁS

ČJS-3-2-01 rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi, projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků i jiných lidí, jejich přednostem i nedostatkům

ČJS-5-2-01 vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci (městě)

ČLOVĚK A JEHO ZDRAVÍ

ČJS-3-5-01 uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí o lidském těle; projevuje vhodným chováním a činnostmi vztah ke zdraví

ČJS-5-5-01 využívá poznatky o lidském těle k podpoře vlastního zdravého způsobu života

ČJS-5-5-02 rozlišuje jednotlivé etapy lidského života a orientuje se ve vývoji dítěte před a po jeho narození

Učivo:

lidské tělo – stavba těla, základní funkce a projevy, životní potřeby člověka, pohlavní rozdíly mezi mužem a ženou, biologické a psychické změny v dospívání, základy lidské reprodukce, vývoj jedince, přenosné a nepřenosné nemoci, ochrana před infekcemi přenosnými krví (hepatitida, HIV/AIDS), osobní, intimní a duševní hygiena

2. stupeň:

Oblast ČLOVĚK VE SPOLEČNOSTI

Očekávané výstupy

VO-9-1-05 objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám

VO-9-1-06 rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti

5.6.3 PŘÍRODOPIS

2. stupeň

OBEČNÁ BIOLOGIE A GENETIKA

Očekávané výstupy

P-9-1-02 vysvětlí podstatu pohlavního a nepohlavního rozmnožování a jeho význam z hlediska dědičnosti

Učivo:

vznik, vývoj, rozmanitost, projevy života a jeho význam – výživa, dýchání, růst, rozmnožování, vývin, reakce na podněty; názory na vznik života

BIOLOGIE ČLOVĚKA

P-9-5-01 určí polohu a objasní stavbu a funkci orgánů a orgánových soustav lidského těla, vysvětlí jejich vztahy

Učivo:

fylogeneze a ontogeneze člověka – rozmnožování člověka

anatomie a fyziologie – stavba a funkce jednotlivých částí lidského těla, orgány, orgánové soustavy (opěrná, pohybová, oběhová, dýchací, trávicí, vylučovací a rozmnožovací, řídicí)

5.8.1 VÝCHOVA KE ZDRAVÍ

VZ-9-1-12 respektuje význam sexuality v souvislosti se zdravím, etikou, morálkou a pozitivními životními cíli; chápe význam zdrženlivosti v dospívání a odpovědného sexuálního chování

Učivo

VZTAHY MEZI LIDMI A FORMY SOUŽITÍ

vztahy ve dvojici – kamarádství, přátelství, láska, partnerské vztahy, manželství a rodičovství
dospívání a reprodukční zdraví – zdraví reprodukční soustavy, sexualita jako součást formování osobnosti, zdrženlivost, předčasná sexuální zkušenost, promiskuita; problémy těhotenství a rodičovství mladistvých; poruchy pohlavní identity

5) jaké postoje a hodnoty mají získat žáci zařazením průřezového tématu LGBTIQ+, gender a genderové stereotypy, a jaké jsou doporučené očekávané výstupy tohoto průřezového tématu

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání:

Témata, která zahrnují mimo jiné tuto problematiku, vycházejí ze vzdělávacích oblastí Člověk a společnost a Člověk a zdraví a týkají se zejména těchto výstupů:

VO-9-1-05 objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám
VO-9-1-06 rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti
VO-9-4-05 přiměřeně uplatňuje svá práva včetně práv spotřebitele a respektuje práva a oprávněné zájmy druhých lidí, posoudí význam ochrany lidských práv a svobod
VZ-9-1-03 vysvětlí na příkladech přímé souvislosti mezi tělesným, duševním a sociálním zdravím; vysvětlí vztah mezi uspokojováním základních lidských potřeb a hodnotou zdraví

Současně se nacházejí v průřezových tématech:

Osobnostní a sociální výchova: (výběr)

- V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:
 - vede k porozumění sobě samému a druhým
- V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:
 - pomáhá k utváření pozitivního (nezraňujícího) postoje k sobě samému a k druhým
 - vede k uvědomování si hodnoty různosti lidí, názorů, přístupů k řešení problémů

Multikulturní výchova: (výběr)

- V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:
 - poskytuje žákům základní znalosti o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti
 - rozvíjí dovednost orientovat se v pluralitní společnosti a využívat interkulturní kontakty k obohacení sebe i druhých
 - učí žáky komunikovat a žít ve skupině s příslušníky odlišných sociokulturních skupin, uplatňovat svá práva a respektovat práva druhých, chápat a tolerovat odlišné zájmy, názory i schopnosti druhých
 - učí přijmout druhého jako jedince se stejnými právy, uvědomovat si, že všechny etnické skupiny a všechny kultury jsou rovnocenné a žádná není nadřazena jiné
 - rozvíjí schopnost poznávat a tolerovat odlišnosti jiných národnostních, etnických, náboženských, sociálních skupin a spolupracovat s příslušníky odlišných sociokulturních skupin
 - poskytuje znalost některých základních pojmů multikulturní terminologie: kultura, etnikum, identita, diskriminace, xenofobie, rasismus, národnost, netolerance aj.
- V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:
 - pomáhá žákům prostřednictvím informací vytvářet postoje tolerance a respektu k odlišným sociokulturním skupinám, reflektovat zázemí příslušníků ostatních sociokulturních skupin a uznávat je
 - napomáhá žákům uvědomit si vlastní identitu, být sám sebou, reflektovat vlastní sociokulturní zázemí
 - stimuluje, ovlivňuje a koriguje jednání a hodnotový systém žáků, učí je vnímat odlišnost jako příležitost k obohacení, nikoliv jako zdroj konfliktu
 - pomáhá uvědomovat si neslučitelnost rasové (náboženské či jiné) intolerance s principy života v demokratické společnosti
 - vede k angažovanosti při potírání projevů intolerance, xenofobie, diskriminace a rasismu
 - učí vnímat sebe sama jako občana, který se aktivně spolupodílí na utváření vztahu společnosti k minoritním skupinám

6) výsledky studií odborníků (psychologů a psychiatrů), které MŠMT provedlo, či nechalo provést, o vlivu LGBTIQ+témat genderových identit a různých sexuálních orientací na psychiku dětí v různých věkových skupinách

MŠMT neprovádělo takové studie pro žádné téma zařazené do RVP, a tedy ani pro téma, které je předmětem Vašeho dotazu.

Cílem zahrnutí tohoto a mnoha dalších témat do vzdělávacího obsahu je vytvářet prostředí respektu k rozmanitým skupinám lidí. Toto téma je zahrnuto v RVP ve velmi malé míře a předpokládá se objektivní prezentace této látky způsobem přiměřeným věku dětí.

Pracovníkům MŠMT jsou samozřejmě známy výzkumy, které na toto téma proběhly, například:

<http://www.ceskaskola.cz/2016/01/ceske-skoly-pod-lupou-vyzkum-homofobie.html>

https://www.researchgate.net/publication/372951465_Byt_LGBTQ_v_Cesku_2022_-_Vyzkumna_zprava

a jiné.

7) na základě jakého zákona nemají podle vyjádření Vašeho ministerstva rodiče právo uvolňovat své dítě z výuky, přednášek a besed s LGBTIQ+ obsahem

V České republice je zákonem stanovena povinnost školní docházky, konkrétně jde o § 22 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon, v platném znění:

Žáci a studenti jsou povinni řádně docházet do školy nebo školského zařízení a řádně se vzdělávat,

Zároveň § 22 odst. 3 stanoví povinnosti zákonného zástupce:

Zákonní zástupci dětí a nezletilých žáků jsou povinni

a) zajistit, aby dítě a žák docházel řádně do školy nebo školského zařízení,

...

d) dokládat důvody nepřítomnosti dítěte a žáka ve vyučování v souladu s podmínkami stanovenými školním řádem,

Obsah základního vzdělání závazně stanovuje stát prostřednictvím Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV). Máme sice zavedenu možnost individuálního vzdělávání podle § 41 školského zákona, avšak i v tomto případě je nutno obsáhnout všechny očekávané výstupy RVP ZV. Zodpovídá za to zákonný zástupce žáka a posuzuje to ředitel školy, který o povolení individuálního vzdělávání rozhodl.

Ze zásad školského zákona (zejména § 2 odst. 1 písm. a), c) a e) a odst. 2 písm. c)) a z názoru Nejvyššího správního soudu (rozsudek ze dne 30. března 2011, sp. zn. 1 Ao 1/2011) vyplývá, že filozofických, náboženských, případně světonázorových hodnot se ve větší či menší míře dotýká celá řada vyučovaných témat a **není možné čistě z tohoto důvodu žáka vylučovat z výuky.**

Nesouhlas s jakýmkoli tématem či vzdělávacím obsahem tedy **nemůže být důvodem k uvolnění žáka z veškeré výuky k určitému tématu předem** a na neomezenou dobu. Uvolnění ze zcela

konkrétních akcí a aktivit v souladu se školním řádem školy je nepochybně možné za předpokladu, že žák si zameškaný vzdělávací obsah (podle školního vzdělávacího programu) doplní. Školy obvykle v přiměřené míře akceptují jako důvod omluvy např. rodinné důvody.

Nelze zaměňovat **podávání objektivních informací o jakémkoli tématu**, které je v souladu s RVP, za vnucování ideologie či konkrétních postojů. Škola skutečně nesmí žákům vnucovat žádnou ideologii, poskytovat návody k politickému rozhodování, zasahovat do jejich intimní sféry či sexuální orientace. Pokud by tedy nějaká konkrétní výuková aktivita či kurz nebyl veden objektivně a skutečně vedl k propagaci nějaké ideologie či hnutí, neváhejte prosím o takové skutečnosti uvědomit Českou školní inspekci.

S pozdravem

Oddělení kurikula odboru předškolního a základního vzdělávání

Tel. ústředna: +420 234 811 111

ID datové schránky: vidaaw

Elektronická podatelna: posta@msmt.cz

www.msmt.cz